

Ürəyimə yazılan yazı

Və ya köçkün müəllim-yazarın qısa həyat hekayəsi

Cox yox, on-on beş il əvvəl biz də özümüzü hələ cavanların sırasında sayırıq. Amma əlahəzrət zaman öz işini gördü: saç-saqalımıza əl gəzdirdi, yavaş-yavaş gözümüzün işığını almağa başladı, gündə neçə dəfə barmaqlarımızla daraqladığımız saçları xəzələ çevirdi... Elə bunları mı? Bir də onda ayıldı ki, daha gənclik qatarında yerimiz yoxdur. Artıq indi küçədə, dükanda bizə ünvanlanan "dayı", "ağsaqqal" sözlərindən narahət oluruq. O da var ki, bir vaxt illərin sürətlə keçib getməsinə məhəl qoymazdıq, indi isə illərin ömür balansımızdan sildiği payın haqq-hesabını aparırıq. Görünür, ömür deyilən şey beləymiş...

Hər də illəri "çəşidləyəndə" taleyimizdən ötüb keçən, qəlbimizdə az-çox iz, işıq salan insanları bir daha yada salır, onlar barədə düşünürük. Təbii ki, belələrinin bir qismi əməl dostlarımız, peşə yoldaşlarımız, illərlə bir kollektivdə işlədiyimiz insanlardı. Yadımdan çıxmamış onu da deyim ki, mənim fikrimcə, insan iki şeyə görə xoşbəxt olur: ya ailəsinə, ya da çalışdığı kollektivdəki səmimi atmosfərə, orada onun əməlinə verilən qiymətə görə. Nə xoşbəxt, hər ikisindən yarıyanlar.

Loğman müəllimlə bir kollektivə təxminən eyni ildə gəlmişdik. Müxtəlif sərbəzlərdə işlədiyimizdən, üz-üzə az gəlirdik, rastlaşanda da salamlışırdıq və səmimiyyət xətrinə bir-birimizin kef-halını soruşurduq, vəssalam. Sonralar iş elə gətirdi ki, onunla "Tumurcuq" uşaq qəzetinin araya-ərsəyə gəlməsi üçün birgə çalışdıq. İnamla deyə bilərəm ki, "Tumurcuq"un ölkəmizdə uşaq mətbuatının öncülü olmasında, qazandığı uğurlarda Loğmanın səbirli və vicdanlı əməyi, biliyi, uşaqlarımızın istəklərinə həssaslıqla yanaşması böyük rol oynayıb.

İxtisasca riyaziyyat müəllimi olan Loğman Məmmədov Azərbaycan Dövlət Universitetində təhsil aldığı illərdə yalnız riyaziyyatın, fizikanın sirlərini öyrənməklə kifayətlənməyib, həm də o illərdə universitet və tələbələrin həyatına yeni ab-hava verən elmi və ədəbi dərnəklərdə də dinləyici olub, müzakirələrdə iştirak edib. Həmin dərnəklərin rəhbərliyi isə xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə, görkəmli kristalloqraf alim Xudu Məmmədov, tənqidçi, filosof Asif Ata (Əfəndiyev) və digər görkəmli ziyalılar idilər. Loğmanın ədəbiyyata, sənətə dərinləndirən sevgisi də elə tələbəlik illərində formalaşmış, arabil ürəyində baş qaldıran duyğuları kağıza köçürüb. "Yağış" şeiri də o illərin yaşantılarıdır. Nədənə, mən o şeiri oxuyanda elə bilirəm ki, Loğmanla eyni kənddə, eyni məhəllədə böyümüşük, özü adından da gözəl Gözəl müəlliminin şagirdi olmuşuq, geniş Küdrü düzündə qonquz otarmışıq, yaz-payız yağışlarında bu yerdə oyan-buyana qaçmışıq, yaşadığımızla çilingağac, dirəddöymə, qayıqgötürdü oynamışıq, göbələk yığmışıq. Amma bunların heç biri olmayıb. Çünki Loğman Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndində doğulub, Quruçayın ətraflarında boya-başa çatıb. O Quruçay ki, bəzən aylarla quruyur, deyirsən ki, daha bu yerdən su axmaz. Amma yazağzi çayın suyu yatağına sığır, böyük-böyük ağacları ağzına alıb üzəsağı aparır. Bir vaxlar bizim kəndin yanından ötüb keçən Cəngi çayı kimi...

"Yağış"ın doğurduğu ağırlara, çəkdiyi mənzərəyə baxın:

*Belə ki başlayıb bu gürşad yağış,
Ağaclar nazilib çöpə dönəcək,
Uzanıb-uzanıb ipə dönəcək,
İncəlib-incəlib sapa dönəcək.
Yarpaqlar bir körpə əlləri kimi
Bilməzsən nə umub, nə istəyəcək.
Dünya başdan-başa bir möcüzə, sirr,
Bürünüb tilsimə dəvə karvanı
İynə ildizindən keçəcək bir-bir.*

*Belə ki başlayıb bu gürşad yağış,
Bulağın gözüne sonalar girir,
Gecə yuxulara analar girir.
Dünya ağlamağı bacarmayanda,
Kövrəlib-kövrəlib dünya dərdinə
Tənhalar gözünün qorasin sıxar.
Yağışsız yataqdan, yağışsız evdən
Sabaha islanmış yastıqlar çıxar.*

Belə ki başlayıb bu gürşad yağış,

*Yığışib köçəcəm öz istəyimə,
Yığışib gürəcəm öz ürəyimə-
Əlimin içindən ürəyim tanış.
Bacara bilirsən - ürəyi dindir
Sənli görüşlərim ürəyimindi,
Sənə özümdən çox ürəyim tanış.*

*Belə ki başlayıb bu gürşad yağış,
Küçədə islanan sersəri həsrət,
Hər il mənzil gəzən tələbə kimi
Məni küçə-küçə axtaran həsrət,
Bir kimsə yapışmaz qolundan sənini,
Bir kimsə eləməz yolundan səni,
Qayıt gəl, yurduna-yuvana yığış,
Çətin ki dayana bu gürşad yağış.*

*Belə ki başlayıb bu gürşad yağış
Kimsə qısılmaq istəyi kimi,
Kimsə sığınmaq ümidi kimi...
Saçların islanmaq arzusu ağılar.
Kirit bu arzunu, gəl kirit görüm,
Başına dönüm.*

"Yağış" şeirinin sonluğu belədir:

*Belə ki başlayıb bu gürşad yağış,
İllə təsəllilər soyuyacaqdır.
Dərdini-odunu unudub hərdən,
Hardasa, gözünü yollara dikən,
Ümidli bir xəstə uyuyacaqdır.*

*Belə ki başlayıb bu gürşad yağış,
Çətin ki, uyuyam, çətin ki, yatam...*

Bu şeir "Ulduz" jurnalında çap olunanda Loğman hələ üçüncü kurs tələbəsi idi. İllər sonra o, yağışla bağlı bir şeir də yazıb. Həmin şeirdə də eyni həlimlik, o illər üçün heç vaxt öləməyən bir nisgil, etiraf var:

*Bu yağış yağanda yol qırağında,
Bir qara daş kimi, bir ağac kimi
İslandığım gəlir, qalmaqım gəlir.
Bütün günahımı, bütün səhvimi
Nədənə boynuma almağım gəlir...*

"Kəndə yağış yağır" şeirinin yaratdığı əs-sosiativ mənzərə isə bir başqa cürdür:

*Göyləri doğrayıb şimşəklər çaxır,
Bir qoca qəlbincə bərəket yağır,
Hardasa göylərin yeddi qatında
Bir gözəl inəyi bir mələk sağır -
Kəndə yağış yağır.*

*Kənd yolu çatlayıb alataş kimi,
Yemə, suya möhtac körpə quş kimi
Yarpaqlar ağzını açib göylərə.
Bir müjdə gətirən qaranquş kimi
Kəndə yağış yağır.*

Loğman universiteti bitirəndən sonra müəllim işləyib, ailə qurub, öz əlləri ilə Quruçayın daşları ilə ikimərtəbəli ev tikib, gözəl bağ salıb. Həyatında hər cür rahatlıq yaradıb. Lakin...

...O ağırli çağlar haqqında söhbət edəndə Loğman kimi mən də o ev, həyat-baca, o bağ üçün vaysınıram. Bəzən mən onun iri əllərinə baxa-baxa xəyalımda doğma yurdda qoyub gəldiyi bağ-bağcanı gəzirəm, yetişmiş qaysılardan, albalıdan, üzüməndən dadıram. Sonra dilvarları doğma nəfəs, hənirtir üçün qəribəyə o

evin meh çəkən eyvanına çıxıb uzaqlara boylanıram. Mənə elə gəlir ki, Quruçayın o üzündən kəndə tərəf maşın karvanı yol tutub. Onlar bu elin geri dönmən köçüdür...

Bir yaz gecəsində qəribə yuxu görmüşəm (İndiyədək bu yuxunu heç kəsə danışmamışam və nə vaxtdır ki, ürəyimdə vərən-vərən ələyirəm.) Gördüm ki, yazın gül güllü, bülbül bülbülü çağırən çağıdır. Yaşıl zəminin ortasından keçən yolda bir nəfər yanında üç uşaqla mənə tərəf gəlir. Mən isə arxın qırağında oturub özümü yaz günəşinə verirəm. Az sonra uşaqlarla gələnin Loğman olduğunu bildim... Oyanandan sonra gördüyüm yuxunu yozmağa çalışdım, amma bir yana çıxa bilmədim. Lakin o yaşıl buğda zəmisini, o sulu arx, aydın səmə altında zəminin ortasından keçib harasa gedən yol və Loğmanın əllərindən, pəncəyindən ətəyindən yazışmış ondan geri qalmaq istəməyən uşaqlar ürəyimdə hər şeyin yaxşılığa doğru olduğu fikrini oyadı.

İnsanı söz, təsəlli kiridir. Loğman müəllim köçkün həyatının ilk çağlarından söhbət açanda gözlerindəki kədər məni sanki dibsiz uçuruma yuvarlayır. Qorxuram. Buna görə də yol tapıb söhbəti dəyişməyə, onu "aldatmağa" çalışıram. Sonra görürəm ki, o, fikrini dağıtmaq üçün saatlarla kompüter arxasında oturub nəse yazmağa çalışır. Səhəri və ya o birisi gün hiss edərəm ki, nəse yazıb qurtarıb və kiriyib. Yeni ya-

*Dünya tamam fitnə-fəsad,
Dönəmədim yurda, heyhat.
Bacarmasa, oba, elat
Yollar keçsin günahımdan.*

O, sözün işığına isinən, rəngini görə, etirən belənməyi bacaran insandır. Buna görə də, istər şeirlərində, istərsə də publisistik yazılarında sözü qənaətlə, bacarıqla işlədir, fikrin və ya sözün çalarını xalq dilindən gələn incilərlə "hörməyə" çalışır. Onun son illər yazdığı "O illərin çörəyi", "Nağıldan şirin nağıl", "Budaqda sarala qalan ümidlər", "Vətəni sevməyin quş dili", "Yağışlar... mələklər və tut ağacları", "Özündən qaçan adam", "Dəvə dərdi", "Zamanın mifi", "Ölüm son dəfə çiçəklənəndir", "Dünyanın mələk üzüylə ilk görüş", "Qədim toylar, qədim sevgilər" və digər yazıları oxunaqlı və adamı düşünməyə vadar edən yazılardır. Əslində bunlar həyat və insan haqqında esselərdir. Müəllif "Yağışlar... mələklər və tut ağacları"nda yazır: "Hər mövsümün yağışı öz sevdinə həsr olunur. Yaz yağışı çəmənindir. Yaz yağışından sonra otun, çiçəyin, tumurcuqların sevincini ən yaxşı kəpənəklər duyurlar.

Yaz yağışı torpağındı. Yalnız yaz yağışlarında torpağın öz ətri, bənzərsiz, özünəməxsus qoxusu gəlir - bir az yanıq, bir az tozlu, bir az da qəribə. Torpaq sözünü ətri ilə deyir, o, torpağın fərəhidir.

Payız yağışları yarpaqlarındı. Həm ayrılıqdı, həm də görüşdü. Yerə qovuşmağa can atan yarpaqlar ata evindən gələn ayrılan qızlara oxşayırlar...

L. Məmmədov son bir neçə ildə çətin bir sahə olan lüğətçiliklə məşğul olur. O, "Türkiyə-Azərbaycan türkçüləri sözlüyü"nü işləyib hazırlayıb. 512 səhifəlik kitab "Nurlar" Neşriyyat-Poliqrafiya Müəssisəsi tərəfindən çap olunub. Bu sözlük böyük Turan coğrafiyasını əhatə edən türk ləhcələri sözlüyünün hazırlanması istiqamətində mühüm addımdır.

İnsanın əlləri də gözəli kimidir. Buna görə də, kimsə danışanda onun gözələrinə, işləyəndə əllərinə baxılır. Loğman işləyəndə onu tanımaq olmur. Sanki əlləri sehrilənir. Onu da deyim ki, handa bir bəna daşları onun kimi biri-birinə "isinirdi", suvaqçı kimi palçıqı divara "sevdirir", ən yaxşı mebel ustası onun kimi taxtaları biri-birinə qovuşdura bilməz. Allah ona gözəl ürəkə yanaşı ona əməksevərlik, görüb-götürmək bacarığı, yorulmaq bilməyən əllər bəxş edib. Bu haqda söhbət düşəndə deyir ki, qardaş, qaçqınlıq mənə hər sənəti öyrətdi.

Loğman həm də bir az loğman kimi adamdı. Çox vaxt kəpəklilik çörək, çoxlu göy-göyverti yeyir, yaşıl çay içir, evdən işə, işdən evə piyada gedib-gəlir. Başqalarına da belə etməyi məsləhət görür. Hər dərin zərərətə ona deyirik ki, nə olsun, uzağı, bizdən iki-üç il çox yaşayaçaqsan. O, bu sözlərə təbəssümlə cavab verir. Amma nasazlayanda, bir yerimiz ağrıyanda kömək üçün ondan məsləhət almağa çalışırıq. Çünki, o, İbn Sınadan üzü bəri çox məşhur loğmanların kitablarını oxuyub və onların təbii üsullarla müalicə haqqında fikirlərini mənimsəməyə çalışıb.

Hər gün Yasamalda eyni mənzildən Loğman müəllimlə yanaşı üç gözəl, ağıllı və çalışqan qız çıxıb arzularının ardınca yollanırlar. Qızların hər üçü orta məktəbi əla qiymətlərlə başa vurublar. Fərəh Rəssamlıq Akademiyasının doktoranturasında oxuyur, Nihal Pedaqoji Universiteti bitirərək paytaxtımızdakı 246 sayılı məktəb-liseyde dərs deyir, Fidan isə İstanbul Universitetinin magistraturasında təhsil alır. Onlar Loğman müəllimlə Şəmsiyyə bacının çiçəklənmiş arzularıdır.

Əziz dost, bilərəm, sən ümid sandan çox varlısan. O gözəl balaların hər biri müstəqil ailə, ev-əşik sahibi olandan sonra sən illərlə çəkdiyin ağırları unudacaq, bu dünyada indikindən də nikbin və ümidli insanlardan biri olacaqsan.

Sevgi və ümid çırağın gur yansın. Bu, sənənlə bağlı illərlə ürəyimə yazılanlardır, istədim ki, sən də oxuyasan.

Səməd Məlikzadə

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyəsi əsasında hazırlanıb.